

Hukuk Her Devrin Sopası Olabilir mi

– Ali R.MALKOÇ · 14 Aralık 2022

Bir şiir, tekerleme, özdeyiş, atasözü, türkü, şarkı ve dua gibi ezberleyip, sık sık tekrarlayarak hayatımıza katmamız gerekenler arasında; hukuk ilkeleri, temel düşünce ve insani kriterler de olmalıdır. Bazılarına gereksiz ve sıkıcı gelebilir fakat uyumlu bir birlikte yaşam için zorunluluktur. Bana da mideyi doldurma işlemi sıkıcı geliyor fakat yaşayıp üretmek, sevmek, var olmak için vücudumu fiziksel olarak da beslemem gerekiyor.

Unsusuz ekmeğin olur mu, susuz ayran olur mu? “Olamaz” diyeceğinizi tahmin ediyorum. Peki derdi adalet olmayan, adalet dağıtamayan hukuk olur mu? Olamaz ama “dağıtıyor” gibi görünüp, bazı kesimlere, “mavi boncuk” dağıtmakla idare ediliyorsa, bir yurttaş olarak görevimiz ne olmalıdır?

“Hukuki Belirlilik” olmadan, “Hukuk güvenliğinden” söz edilemez. Suç tanımı ve kalıbı; kişi, zaman, zemin, olay ve taraflara göre değişemez. Neyin suç olduğu veya olmadığı, daha önceden kararlaştırılmış ve yürürlüğe girmiş kanunlarla belirlenir. “Belirlilikten” kastedilen amaç budur. Bir suç ya vardır ya da yoktur. Yargılama sonucunda, şüpheden öteye geçemeyen bir bulgu varsa; sanık lehine yorumlanır. Daha önceki dönem yapılan hukuki yanlışlarla, “irtibat, iltisak” tanımlamalarını, suçlu ihdas etmek için son çare, miras/ganimet, lütuf kabul edip, suç/suçlu tanımını, yasaların dışına taşırdığımızda; yargının bağımsızlığı, tarafsızlığı, genelliği, güvenilirliği, bağlayıcılığı, üstünlüğü kalmaz. Dolayısıyla “Keyfilik” hükümler olur. Yani meşruiyetin bittiği yerde, kanunilikten söz edilemez. Deliller; açık, net, somut, yasal, gerçek ve hüküm kurmaya yeterliyse; yargılama sülheleri, “irtibat, iltisak” gibi koltuk değneğine ihtiyaç duymazlar.

İddia/isnat ve hükmün; objektif, somut, mantıklı, tutarlı, ölçülü ve bilimsel dayanakları vardır. Bu şaşmaz terazinin ayarlarıyla oynadığımızda, yerkürenin canlı/cansız tüm bileşenlerini ihmal, kazanılmış hak ve yerleşmiş kuralları da ihlal etmiş oluruz.

“Suç ve cezada kanunilik” ilkesi buralardan beslenir. Peki her çıkarılan kanun, evrensel norm ve meşruiyet kapsamında görülebilir mi? Asla!... “Ben yaptım oldu” tutarsız mantığına hizmet etmek olur bu. Hukukun evrensel ilkeleriyle, kazanılmış haklarla, -noksan ve yanlışları olsa da- anayasayla çelişen her yasa; meşruiyet ve evrensellik kapsamında sorgulanmaya muhtaçtır.

Yasal delillerin yetersiz kaldığı, suçun maddi/manevi unsurlarının oluşmadığı, delil/suç/sanık arasında, hukuki bir nedensellik bağı kurulamadığı, yasal ve basit bir şüphe bile sayılamayacak dolgularla verilecek olan mahkûmiyet kararı; hukuka aykırı olacak ve zaten yaralı olan vicdanları kanatacaktır.

Hukukun aslî ve öncelikli görevi, ödevi ve de namusu; maddi gerçekliğe ulaşmak ve adaleti zamanında/hakkıyla dağıtmaksa; bunlara aykırı arayışlar, “unsuz ekmeğin”, “susuz ayran” üretimi gibi teknolojik teknisyenlik zorlamasından öteye geçemeyecektir.

“Makul şüphe” ile mi yoksa uydurulmuş / ismarlanmış “makbul şüphe” ile mi iz sürdüğümüz; hukuk bilincimizin niyetini, beslenme kaynaklarını, kalitesini ve vicdani kanaatlerimizin yönünü belirleyecektir. Her yeterli şüphe/belirti; bir izdir. Bu iz bizi yasal yollarla elde edilmiş bir delile götürmelidir. Delil ise; dış dünyada; yasalara aykırı olumsuz bir olayın failine ulaştırıyorsa, bir suç doğmuş sayılır. Daha

doğmamış bir çocuğa isim vermek nasıl yanlışsa, bu silsile ve elekten geçmeyen olgu/bulgu/delil ve varsayımlar; ceza hukukunun kapsama alanına giremez.

Sosyal kıyafet, aidiyet ve tüm bireysel kimliklerden tamamen soyup ve arındırdığımızda; geride kalan akıl, vicdan, bilim, birikim, deneyim ve hukuk bilinci; ortalama bir zekâyı tatmin ve ikna edebiliyorsa, o mesleğinin hakkını verebilen, gerçek bir hukukçudur. Bu tanım ve özleme uyan nice yerli ve yabancı hukukçuyu tanımaktan onur ve heyecan duydum. Bazıları, şimdi bu dünyada, aramızda yoklar, kitaplarıyla bilinç ve vicdanımızı beslemeye devam ediyorlar. Bazıları ise ömürlerinin son demlerini yaşıyorlar. Bir kısmı da son derece hassas bir adalet terazisi birikimine sahip olmakla birlikte, bir ölçü/ tartı yapabilecek konumda değiller. Yeni yetişenler topluma ne sunar, şimdiden ölçebilmek güç.

Adalet; bir toplumun hem mihenk taşı, hem de kilit taşıdır. Adalet mihengine vurulmayan her eylem, söylem, düşünce, icraat ve yetki tasarrufu; hakkaniyet açısından şüpheli konuma düşecektir. O, aynı zamanda toplumun ördüğü sosyal duvarın kilit taşıdır. En hassas denge noktasına yerleştirilen bu taşı çektiğimizde, duvar veya köprü yıkılıp dağılacaktır.

Bir insan; inanç, düşünce, bilim, teknoloji, kültür, sanat, edebiyat, müzik, mizah, örf, âdet, gelenek, görenek v.b. bireysel ve özgün yaşam tercihleriyle, toplumda yerini alabilmelidir. Bu aidiyet ve tercihlerin teminatı da “demokratik, lâik, insan hakları ve özgürlük” temelli, sosyal hukuk devleti anlayışıyla garanti altına alınabilir. Her birey kendi kozasını ayrı ayrı örüp yaşamak isterse; o zaman da toplumsal ortak bilinç, dayanışma, görev bölümü güç birliği ve yerel/evrensel bir bilinç oluşmaz.

“Suçların şahsiliği, kanunların geriye işlemeziği, masumiyet ilkesi, lekelenmeme hakkı, adil yargılanma hakkı, hukuk güvenliği hakkı, sınırsız savunma hakkı... gibi temel ve evrensel hukuk ilkeleri ihlal edilebiliyorsa; hukuk devletinin yurttaş yararına işlediğinden bahsedilemez.

Hatada ısrar ediliyorsa, yüzümüz kızarmıyorsa, vicdanımız burkulmuyorsa, uykularımız kaçmıyorsa, daha iyisine doğru bir toplumsal meyil yoksa; bu utanç ve ihlal silsilesi hepimize yeter!...

Daha adil bir toplum, daha yaşanılabilir bir evrende buluşmak dileğiyle.

Samsun, 14.12.2022

Ali Rıza MALKOÇ

arm.web.tr